

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ПрАТ «Вищий навчальний
заклад «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»

К. В. Муравйов

2025 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281
«Публічне управління та адміністрування» Могиль Олени Олександрівни
«Механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку
регіонів в Україні в умовах безпекових викликів»**

ВИТЯГ

**із протоколу № 12/1 засідання кафедрального фахового семінару кафедри
публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління
персоналом від 27 червня 2025 року**

Присутні:

члени кафедри публічного адміністрування: Семенець-Орлова І.А., д.держ.упр., професор, завідувач кафедри; Дакал А.В., д.держ.упр., доцент; Омаров А., д.держ.упр., професор; Швець К.П., д.держ.упр., доцент; Пивоваров К.В., д.держ.упр.; Овчаренко Р.В., д.держ.упр., доцент; Родченко І.Ю., к.держ.упр., доцент; Миколаєць А.П., к.держ.упр., доцент; Капеліста І.М., к.держ.упр., доцент; Щур Н.О., к.держ.упр.; Боринська О.Л., к.п.н., доцент; Чмир Я.І., доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування; Кузьменко Г.О., доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування.

запрошені: Дадій О.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри маркетингу; Мартишин Д.С., д.держ.упр., доцент, завідувач кафедри теології та християнської комунікації; Каліна І.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту; Головач Н.В., к.п.н., доцент, професор кафедри управління персоналом та економіки праці.

Присутні на засіданні 17 осіб, із яких 7 докторів наук з державного управління, 2 доктора економічних наук, 4 кандидати наук з державного управління, 1 кандидат політичних наук, 1 кандидат педагогічних наук та 2 доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування.

СЛУХАЛИ:

Доповідь Могиль Олени Олександрівни за темою: «Механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах

безпекових викликів», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Тема затверджена Вченою Міжрегіональною Академією управління персоналом **25 травня 2022 р. (протокол № 4).**

Науковий керівник – Семенець-Орлова Інна Андріївна, доктор наук з державного управління, професор.

Доповідь здобувача:

Шановна пані головуєча! Шановні учасники поважного зібрання!

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку регіонів України вирізняється складною взаємодією соціальних та економічних процесів. Значний вплив на поглиблення ситуацію зумовили безпекові виклики, що кардинально змінюють умови функціонування всіх сфер суспільного життя. Тривалі військові дії спричинили не лише значні людські втрати, масштабні руйнування та поглиблення демографічних проблем, проте виникла потреба в перегляді та адаптації чинних підходів до публічного управління.

Традиційні підходи до регіонального розвитку, орієнтовані на стабільні умови, виявилися неспроможними ефективно протидіяти сучасним безпековим загрозам. Це стосується як внутрішнього переміщення населення, так і руйнування інфраструктури та порушення логістичних ланцюгів. Глибокі трансформаційні процеси в соціально-економічній сфері України, зумовлені цими викликами, потребує комплексного реагування для своєчасного усунення загроз та створення ефективного, динамічного середовища для регіонального розвитку.

Питання публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів актуалізується й у аспекті оновлення Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, де стратегічними цілями визначено формування згуртованої держави в соціальному, економічному, гуманітарному, екологічному, кліматичному, безпековому та просторовому вимірах. Вона також наголошує на підвищенні рівня конкурентоспроможності регіонів та розбудові ефективного багаторівневого врядування. Проблеми, пов'язані з збереженням соціально-економічної стабільності в умовах несприятливій безпекової ситуації, а також низка інших детермінант, зумовлюють нагальну потребу у стратегічному управлінні соціально-економічного розвитку в системі публічного управління.

У цих умовах актуалізується питання формування нових, стійких та гнучких механізмів публічного управління, спрямованих на забезпечення життєдіяльності регіонів, їхнє відновлення та подальший соціально-економічний розвиток. Необхідним є вироблення сучасних та ефективних теоретико-методичних підходів та рекомендацій для аналізу, ідентифікації та систематизації ключових факторів впливу на регіони. Це дозволить розробити адаптивні системи управління на різних рівнях, особливо для подолання наслідків військових дій.

Незважаючи на існуючі концепції публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів, нагальні проблеми засвідчили необхідність пошуку нових науково-обґрунтованих підходів до механізмів

публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в Україні в контексті безпекових загроз.

З огляду на важливість і наукову цінність наявних доробок, необхідно констатувати відсутність у вітчизняній науці державного управління цілісного, комплексного дослідження питання механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів зважаючи на сучасний стан безпекових викликів в Україні, що зумовило актуальність даної теми для дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане відповідно до теми наукової роботи Міжрегіональної Академії управління персоналом: «Розвиток публічного управління та адміністрування в умовах системних галузевих реформ: соціальні, економічні, безпекові та культурні аспекти» (ДР 0121U110533)” (довідка № 1822/1 від 28 травня 2025 р.). Внесок здобувачки полягає у розробці пропозицій щодо розвитку соціально-економічного потенціалу регіонів в Україні.

Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування підходів та розроблення науково-практичних пропозицій щодо механізмів публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах безпекових викликів. Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такий комплекс завдань:

- проаналізувати понятійний апарат публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів;
- сформулювати та обґрунтувати підхід до визначення механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в аспекті безпекових викликів;
- дослідити сучасний стан соціально-економічного розвитку регіонів України зважаючи на безпекові виклики;
- охарактеризувати механізми публічного управління соціально-економічним розвитком та виокремити їх проблеми та обмеження в умовах безпекових викликів;
- дослідити міжнародний досвід публічного управління соціально-економічних розвитком регіонів та напрями його застосування в Україні в умовах безпекових викликів;
- сформулювати пропозиції щодо напрямів удосконалення механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в контексті безпекових викликів.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають у процесах публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів України, що здійснюються з урахуванням безпекових викликів.

Предмет дослідження – механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах безпекових викликів.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи є загальноприйняті наукові методи фундаментальної, загальнонаукової та конкретно-наукової методології пізнання досліджуваних процесів і явищ. Дослідження ґрунтувалося на логіко-діалектичному методі

пізнання, на базі якого було розкрито сутність дефініцій «соціально-економічний розвиток регіонів», «публічне управління соціально-економічним розвитком регіонів», «соціально-економічний потенціал регіону», «механізм публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів» (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3.). Методи системного аналізу та синтезу, порівняння, систематизації забезпечили визначення взаємозв'язків між компонентами теоретичної моделі механізму публічного управління (підрозділ 3.2) та систематизацію ключових проблем та обмежень існуючих механізмів публічного управління в умовах безпекових викликів (підрозділ 2.3.), а також наукових підходів до понятійного поля дослідження (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3). Застосування міждисциплінарного підходу надало змогу комплексно розглянути нормативно-правові основи, інституційну компоненту публічного управління регіональним розвитком, обґрунтувати сучасний соціально-економічний розвиток регіонів (підрозділи 2.1; 2.2), а також міжнародний досвід публічного управління в досліджуваній сфері, виокремлення потреб його впровадження в Україні (підрозділ 3.1). Системний підхід було застосовано при розробленні та обґрунтування сучасних напрямів удосконалення механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в Україні в умовах безпекових викликів (підрозділи 3.2; 3.3).

Емпіричну та фактологічну базу дослідження склали нормативно-правові акти, статистичні дані, матеріали вітчизняної і зарубіжної практики публічного управління, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у дисертаційній роботі запропоновані науково обґрунтовані напрями механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в контексті сучасних безпекових викликів, зокрема:

уперше:

- запропоновано комплексний адаптивний механізм публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів, що охоплює багатокomпонентні адаптивні управлінські інструменти та безпекові рішення, спрямовані на інноваційний розвиток та підвищення життєдіяльності регіонів;

- розроблено модель стратегічної інтеграції управління безпековими викликами, яка ґрунтується на синтезі стратегічного планування та стратегічного управління, розглядаючи їх як нерозривно доповнюючі компоненти та взаємодіючі етапи єдиного циклу (стратегічний аналіз та діагностика, безпековий аудит; формування адаптивних стратегічних цілей та пріоритетів; розроблення комплексних стратегій та планів дій; впровадження та міжвідомчої координації; моніторинг, оцінка та адаптивне коригування). Інтегрована модель акцентує на циклічній, безперервній спрямованості процесів, та дозволяє механізму публічного управління постійно адаптуватися до викликів з огляду на власний та зарубіжний досвід, забезпечуючи стійкість соціально-економічного розвитку регіонів навіть в умовах безпекових викликів;

удосконалено:

- особливості підвищення ефективності та стійкості українських регіонів, притаманних зарубіжним державам, шляхом концентрації стратегічного передбачення та територіальному форсайті; забезпеченні доступу до основних

державних послуг та інфраструктури; підвищення продуктивності та конкурентоспроможності регіонів; оптимізація якості системи багаторівневого управління та зміцнення потенціалу; адаптація навичок та можливостей працевлаштування на регіональних ринках праці;

– механізм стратегічного планування шляхом розробки та впровадження сучасної Інформаційно-аналітичної платформи стратегічного планування регіональної безпеки, що має концентруватися на майбутньому стратегічному плануванні, надаючи інструменти розробки та моніторингу реалізації безпекових стратегій на рівні регіонів. Ключові вектори функціоналу інструменту передбачають безперервний збір та оцінку даних щодо потенційних загроз; механізми підтримки та раціоналізації стратегічного планування; системний аналіз та розробка прогнозів; сприяння дієвій комунікації та координації;

набули подальшого розвитку:

– понятійний апарат у галузі публічного управління та адміністрування шляхом уточненню понять, зокрема сформульовано авторське визначення поняття *«соціально-економічний розвиток регіонів»* як складний та багатогранний процес, що являє собою динамічні якісні й кількісні зміни в соціальній та економічній сферах життєдіяльності регіону, спрямований на зростання добробуту населення, підвищення якості життя населення, збалансований розвиток території, раціональне використання ресурсів і зростання конкурентоздатності регіону; *«публічне управління соціально-економічним розвитком регіонів»* як цілеспрямовану, скоординовану діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, що охоплює розробку й реалізацію стратегій, програм, використання інструментів регулювання, фінансового забезпечення, інформаційної підтримки, контролю із метою стимулювання позитивних якісних та кількісних змін у соціальній та економічній сферах регіону, підвищення рівня життя населення та забезпечення сталого розвитку територій в інтересах суспільства; *«соціально-економічний потенціал регіону»* як складну, динамічну, інтегровану категорію, яка відображає сукупність наявних та потенційних ресурсів, можливостей та умов території, ефективне використання яких може забезпечити стале економічного зростання, підвищення рівня життя населення, зміцнення соціальної стабільності та підвищення конкурентоздатності в межах певної території розвитку; *«механізм публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів»* як інтегровану систему інструментів, засобів, стимулів та методів, які застосовуються суб'єктами публічного управління для досягнення стратегічно важливих цілей розвитку, задоволення суспільних потреб і безпеки регіонів;

– теоретичні підходи до структурування соціально-економічного потенціалу шляхом застосування трирівневої класифікації: перший рівень – функціональний (природно-ресурсний потенціал, демографічний потенціал, трудовий потенціал, виробничий потенціал, соціально-інфраструктурний потенціал, бюджетний потенціал, інвестиційний потенціал, науково-інноваційний потенціал); другий рівень – за сферами впливу (людський капітал, матеріальний капітал, інституційний капітал); третій рівень – за ступенем

керованості та впливу (внутрішні керовані фактори, зовнішні частково керовані фактори, зовнішні некеровані фактори);

– визначення та характеристика напрямів в умовах безпекових забезпечення повноцінного функціонування правочинних місцевих органів влади; адаптація програмних документів регіонального розвитку до цілей відповідного регіону; розв'язання проблем регіональних диспропорцій; системний підхід щодо відновлення влади на місцях (відкритість, підзвітність, залучення громадян); адаптивне оновлення моделі врядування, що реагує на демографічні зміни, зростаючі потреби населення та безпекові загрози; посилення взаємодії між цивільними та військовими відомствами; удосконалення антикризового реагування; реалізація системних реформ, що охоплюють боротьбу з корупцією; посилення прозорості в діяльності органів влади та розвиток професійного потенціалу публічного управління;

– узагальнення науково-практичних підходів щодо розроблення та запровадження дієвих стратегій раннього відновлення, довготермінових рішень щодо внутрішнього переміщення, необхідності адаптації соціальної сфери, ринку праці, освіти щодо підтримки як біженців, так і внутрішньо переміщених осіб.

Практичне значення одержаних результатів визначається їх актуальністю, новизною та сформульованими висновками. Цінність положень дисертації полягає в тому, що вони є певним внеском у поглиблене вивчення проблем не тільки публічного управління соціально-економічним регіональним розвитком, а й питань, пов'язаних з подальшим розвитком держави загалом в контексті сучасних безпекових загроз.

Окремі положення дисертаційної роботи використано в практичній діяльності:

- народного депутата України Анни Скороход (довідка №299д9/9-2025/155525 від 05 липня 2025 р.);

- Ружинської селищної ради Бердичівського району Житомирської області (довідка №02-32/02/665 від 27 червня 2025 р.).

Результати дослідження також можуть бути використані у процесі викладання курсів «Державний розвиток», «Публічна політика», «Публічне адміністрування», а також у процесі практичного вдосконалення систем публічного управління.

Апробація результатів дисертації. Отримані результати, висновки та пропозиції наукового дослідження доповідались й обговорювались на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах, зокрема на: II Міжнародній науково-практичній конференції “Інноваційні методи управління економікою в умовах цифровізації бізнесу”, Всеукраїнській науково-практичній конференції «Конституція України: держава і право в умовах воєнного стану», VII Міжнародній науково-практичній конференції “Розбудова інноваційних економіки, менеджменту та освіти в умовах нової соціальної реальності” та ін.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею і містить раніше незахищені наукові положення в галузі соціальних наук,

отримані автором особисто. У роботах, підготовлених спільно з іншими вченими, роль здобувача вказується в списку публікацій.

За результатами дослідження опубліковано 11 наукових праць – 4 наукових статей у фахових виданнях, 1 – в іноземних наукових виданнях (база даних Scopus) та 6 матеріалів і тез доповідей на наукових конференціях.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Доповідь завершив. Дякую за увагу!

ЗАПИТАННЯ:

Чмир Я. І., доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування. *У чому новизна запропонованого Вами підходу до розвитку механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів?*

Відповідь здобувача. Дякую за запитання! Мною було апропоновано комплексний підхід до механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в умовах безпекових викликів, що передбачає розроблення багатокомпонентних активних інструментів управління, які враховують різні безпекові аспекти та мають адаптаційний характер, слугують каталізатором для інноваційного розвитку та підвищення життєстійкості регіонів. Акцентовано на таких напрямках удосконалення комплексного механізму як цифровізація управлінських процесів, механізми антикризового управління, інформаційно-комунікаційний механізм та ефективність управління інвестиціями.

Чмир Я. І., доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування. *Уточніть інституційні проблеми, які гальмують перехід на нові стандарти публічного управління в контексті забезпечення безпеки.*

Відповідь здобувача. Дякую за запитання! У ході дослідження виявлено низку інституційних проблем, які гальмують перехід на нові стандарти публічного управління в контексті забезпечення безпеки: недовершений процес адміністративно-територіальної реформи; відсутність належного регулювання управлінських функцій в публічній сфері; незадовільний стан публічності та підзвітності; невідповідність кваліфікації персоналу вимогам; безпекові виклики поглибили проникнення корупції в нові сфери. Встановлено, безпекові виклики зумовили акумуляцію ресурсів та гнучке реагування проте загострили системні проблеми, що потребують комплексного підходу до їх вирішення. Низький рівень довіри до місцевих органів влади зумовлений недостатнім рівнем комунікації та взаємодії з населенням, що спричинено забюрократизованим спілкуванням, дублюванням функцій (обов'язків) адміністрацій обласного й районного рівня, типом громади.

Овчаренко Р. В., ддерж.упр, професор кафедри. р. *Які негативні тенденції та проблеми у розвитку громад були найбільше згадувані у Вашому об'єктиві аналітичної роботи у ході здійснення дослідження?*

Відповідь здобувача. Дякую за запитання! У ході дослідницької роботи виявлені негативні тенденції в демографічній структурі регіонів (масштабні

міграції за кордон, незаконним вивезення українських громадян до рф, внутрішніми міграційними процесами). За період повномасштабного вторгнення місцеві бюджети (крім регіонів, де велися/ведуться бойові дії) продемонстрували зростання надходжень, що засвідчує про стійкість як інституційну так і фінансову. Безпекові виклики зумовили посилення нерівномірності формування податкової спроможності адміністративно-територіальних одиниць, а релокація бізнесу та переміщення працездатного населення до західних регіонів не демонструє суттєвого покращення фінансового стану та актуалізує оптимізацію механізмів бюджетного вирівнювання. Акцентовано на залежності бюджетів громад від міжбюджетних трансферів із державного бюджету. Виявлено, що дефіцит щорічних власних податкових надходжень звужує можливості місцевих органів влади щодо соціально-економічного розвитку відповідних територій. Доведено, децентралізація надала органам місцевого самоврядування автономні фінансові інструменти, відігравши ключову роль у протидії загрозам воєнного часу. Аналіз дохідної частини місцевих бюджетів та виконання місцевих бюджетів за період 2020-2024 рр. показав бюджетний профіцит. Виявлено, попри руйнації частина бізнесу продовжує функціонувати, адаптуючись до реалій нового часу. У регіонах наближених до зони активних бойових дій простежується значний спад реєстрації нових бізнесів з одночасним збільшенням нових в більш безпечних регіонах. Виявлено, рівень безробіття серед ВПО вищий, ніж серед населення в цілому. Розкрито зміни щодо регіональної структури попиту на робочу силу, наведено основні детермінанти. Виявлено збільшення інвестицій в центральних та західних областях через вищий рівень небезпеки та переміщення економічної активності. Інвестиційна привабливість характеризується низьким рівнем для більшості українських регіонів, що обумовлено військовою агресією, корупцією, тіньовою економікою, атаками на енергосистему, наявністю депресивних регіонів, недостатністю фінансових ресурсів місцевих бюджетів, структурних деформацій інвестицій, недостатньо розвиненою інфраструктурою та відсутністю чіткої стратегії місцевого самоврядування.

ВИСТУПИ:

Кузьменко Г. О., доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування, доцент, заступник завідувача кафедри публічного адміністрування (рецензент):

Хочу наголосити, що дисертація - цікава за змістом, обрана тема охоплює низку важливих міждисциплінарних аспектів розвитку регіонів в полі безпекової проблематики. Обґрунтовано в умовах сучасних безпекових викликів необхідність векторної конкретизації механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів через гнучкість та адаптивність у відповідь на непередбачувані обставини; гарантування безпеки як визначальне; консолідація з місцевою спільнотою шляхом залучення до управлінських процесів та рішень. Запропоновано структуру механізмів публічного управління соціально-економічного розвитку регіонів в аспекті безпекових викликів, що включає нормативно-правовий та організаційний механізми публічного управління як базові та є відповідним каркасом на якому вибудовуються всі інші

аспекти публічного управління. До механізмів публічного управління соціально-економічного розвитку регіоні в умовах безпекових викликів віднесено та охарактеризовано: стратегічне планування, фінансовий механізм, підтримки та відновлення економіки, соціального захисту та підтримки населення регіону, комунікаційний механізм, узгодження та міжвідомчої взаємодії.

Щодо пропозицій для вдосконалення дослідницького задуму здобувачки, варто наголосити, що більше число конкретних кейсів громад, проаналізованих у розділі 2 (зокрема, принфронтових), суттєво посилили б методологічне значення висновків дослідження.

Капеліста І.М., кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування (рецензент):

Шановні колеги!

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне обґрунтування підходів та розроблено науково-практичні пропозиції щодо механізмів публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах безпекових викликів.

Відзначено, що забезпечення інтегрованого розвитку регіонів з метою оптимізації задоволення соціально-економічних потреб населення є пріоритетною метою діяльності регіональних органів управління, спрямованої на підвищення життєвого рівня через стале економічне зростання, ефективне управління ресурсами та підтримку ініціатив усіх зацікавлених сторін.

У контексті безпекових викликів в Україні виявлено, що територіальне планування має подвійний характер: а) найповніше залучення регіональних ресурсів для забезпечення матеріального добробуту; б) створення адаптивної та стійкої економіки, спроможної протистояти сучасних загрозам та задовольняти потреби населення.

Запропоновано компоненти регіонів, трирівневу класифікацію та виокремлено його особливості (територіальна специфіка, інституційне середовище, вплив безпекових викликів, людський капітал, потреба стратегічного управління, інноваційний потенціал та інфраструктурна забезпеченість).

Пропоную підтримати представлену роботу.

Здійснений аналіз дозволяє зробити висновок, що дисертація Могиль Олени за темою: «Механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах безпекових викликів», відповідає вимогам, а результати дисертаційного дослідження повністю відображені у наукових публікаціях здобувачки.

Загалом, це дисертаційне дослідження може бути рекомендовано до представлення до захисту в спеціалізовану вчену раду.

УХВАЛИЛИ:

Дисертація Могиль Олени Олександрівни за темою: «Механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в

Україні в умовах безпекових викликів” є самостійним, завершеним, цілісним науковим дослідженням, оформленим відповідно до встановлених вимог.

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Сьогодні комплексне дослідження розвитку регіонів є важливим, оскільки необхідно забезпечити збалансований розвиток різних територій країни відповідно до вимог сталого розвитку шляхом оптимального використання їхніх ресурсів.

Успіх трансформаційних процесів у країні, мета яких полягає в підвищенні життєвого рівня населення і покращення соціально-економічної сфери, значною мірою обумовлений ефективністю економічного зростання регіонів, розширенням їхньої економічної автономії та посиленням їхньої самостійної організації. Ключем до успішних загальнодержавних перетворень є процвітання кожного регіону, яке також є прямим наслідком ефективної управлінської діяльності державної влади та місцевого самоврядування.

Управлінські дії, направлені на ефективні трансформаційні зміни, базуються на об'єктивній необхідності перетворень на рівні територій. Виходячи з цього, першорядну увагу варто приділити регіону як вихідній точці й засаді позитивних змін в суспільстві. Саме регіональний рівень є тією ареною, на якій державно-управлінські органи повинні активно діяти, аби забезпечити незворотність розвитку українських регіонів.

Формування цілісного уявлення про публічне управління сферою соціально-економічного розвитку регіонів вимагає аналізу його понятійного поля, що інтегрує знання із теорії державного управління, регіональної економіки, соціології, а також інших суміжних дисциплін. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової роботи НДР Міжрегіональної Академії управління персоналом на тему “Розвиток публічного управління та адміністрування в умовах системних галузевих реформ: соціальні, економічні, безпекові та культурні аспекти” (номер державної реєстрації 0121U110533).

Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Основним результатом дисертаційного дослідження є запропоновані у ній науково обґрунтовані напрями розбудови механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в контексті сучасних безпекових викликів, зокрема:

уперше:

- запропоновано комплексний адаптивний механізм публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів, що охоплює багатокомпонентні адаптивні управлінські інструменти та безпекові рішення, спрямовані на інноваційний розвиток та підвищення життєдіяльності регіонів;

- розроблено модель стратегічної інтеграції управління безпековими викликами, яка ґрунтується на синтезі стратегічного планування та стратегічного управління, розглядаючи їх як нерозривно доповнюючі компоненти та взаємодіючі етапи єдиного циклу (стратегічний аналіз та діагностика, безпековий аудит; формування адаптивних стратегічних цілей та

пріоритетів; розроблення комплексних стратегій та планів дій; впровадження та міжвідомчої координації; моніторинг, оцінка та адаптивне коригування). Інтегрована модель акцентує на циклічній, безперервній спрямованості процесів, та дозволяє механізму публічного управління постійно адаптуватися до викликів з огляду на власний та зарубіжний досвід, забезпечуючи стійкість соціально-економічного розвитку регіонів навіть в умовах безпекових викликів; *удосконалено:*

- особливості підвищення ефективності та стійкості українських регіонів, притаманних зарубіжним державам, шляхом концентрації стратегічного передбачення та територіальному форсайті; забезпеченні доступу до основних державних послуг та інфраструктури; підвищення продуктивності та конкурентоспроможності регіонів; оптимізація якості системи багаторівневого управління та зміцнення потенціалу; адаптація навичок та можливостей працевлаштування на регіональних ринках праці;

- механізм стратегічного планування шляхом розробки та впровадження сучасної Інформаційно-аналітичної платформи стратегічного планування регіональної безпеки, що має концентруватися на майбутньому стратегічному плануванні, надаючи інструменти розробки та моніторингу реалізації безпекових стратегій на рівні регіонів. Ключові вектори функціоналу інструменту передбачають безперервний збір та оцінку даних щодо потенційних загроз; механізми підтримки та раціоналізації стратегічного планування; системний аналіз та розробка прогнозів; сприяння дієвій комунікації та координації;

набули подальшого розвитку:

- понятійний апарат у галузі публічного управління та адміністрування шляхом уточненню понять, зокрема сформульовано авторське визначення поняття *«соціально-економічний розвиток регіонів»* як складний та багатогранний процес, що являє собою динамічні якісні й кількісні зміни в соціальній та економічній сферах життєдіяльності регіону, спрямований на зростання добробуту населення, підвищення якості життя населення, збалансований розвиток території, раціональне використання ресурсів і зростання конкурентоздатності регіону; *«публічне управління соціально-економічним розвитком регіонів»* як цілеспрямовану, скоординовану діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, що охоплює розробку й реалізацію стратегій, програм, використання інструментів регулювання, фінансового забезпечення, інформаційної підтримки, контролю із метою стимулювання позитивних якісних та кількісних змін у соціальній та економічній сферах регіону, підвищення рівня життя населення та забезпечення сталого розвитку територій в інтересах суспільства; *«соціально-економічний потенціал регіону»* як складну, динамічну, інтегровану категорію, яка відображає сукупність наявних та потенційних ресурсів, можливостей та умов території, ефективне використання яких може забезпечити стале економічного зростання, підвищення рівня життя населення, зміцнення соціальної стабільності та підвищення конкурентоздатності в межах певної території розвитку; *«механізм публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів»* як інтегровану систему інструментів, засобів, стимулів та методів, які

застосовуються суб'єктами публічного управління для досягнення стратегічно важливих цілей розвитку, задоволення суспільних потреб і безпеки регіонів;

– теоретичні підходи до структурування соціально-економічного потенціалу шляхом застосування трирівневої класифікації: перший рівень – функціональний (природно-ресурсний потенціал, демографічний потенціал, трудовий потенціал, виробничий потенціал, соціально-інфраструктурний потенціал, бюджетний потенціал, інвестиційний потенціал, науково-інноваційний потенціал); другий рівень – за сферами впливу (людський капітал, матеріальний капітал, інституційний капітал); третій рівень – за ступенем керованості та впливу (внутрішні керовані фактори, зовнішні частково керовані фактори, зовнішні некеровані фактори);

– визначення та характеристика напрямів в умовах безпекових забезпечення повноцінного функціонування правочинних місцевих органів влади; адаптація програмних документів регіонального розвитку до цілей відповідного регіону; розв'язання проблем регіональних диспропорцій; системний підхід щодо відновлення влади на місцях (відкритість, підзвітність, залучення громадян); адаптивне оновлення моделі врядування, що реагує на демографічні зміни, зростаючі потреби населення та безпекові загрози; посилення взаємодії між цивільними та військовими відомствами; удосконалення антикризового реагування; реалізація системних реформ, що охоплюють боротьбу з корупцією; посилення прозорості в діяльності органів влади та розвиток професійного потенціалу публічного управління;

– узагальнення науково-практичних підходів щодо розроблення та запровадження дієвих стратегій раннього відновлення, довготермінових рішень щодо внутрішнього переміщення, необхідність адаптації соціальної сфери, ринку праці, освіти щодо підтримки як біженців, так і внутрішньо переміщених осіб.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Дисертація Могиль Олени є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні та методологічні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, що дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі теоретичні напрацювання, практичні рекомендації, висновки та пропозиції, які отримані в ході дисертаційного дослідження, розроблені здобувачем самостійно.

Дисертацію виконано та обговорено на кафедрі публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Основні положення і результати дисертаційної роботи були представлені автором на наукових конференціях. За результатами дослідження опубліковано 11 наукових праць – 4 наукових статей у фахових виданнях, 1 – в іноземних наукових виданнях (базах даних Scopus) та 6 матеріалів і тез доповідей на наукових конференціях.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Могиль, О. (2022). Механізми державного управління регіональним розвитком в умовах європейської інтеграції. *Наукові праці Міжрегіональної*

Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління, 2(62), 101-105. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-2\(62\)-15](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-2(62)-15)

2. Галич, Я., & Могиль, О. (2024). Напрями реформування системи публічного управління в Україні в контексті євроінтеграційного вектору. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 3(75), 7-16. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-3\(75\)-1](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-3(75)-1)

3. Могиль, О., & Дангадзе, С. (2024). Євроінтеграційний вектор розвитку публічного управління в умовах надзвичайних обставин в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 2(74), 56-62. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-2\(74\)-8](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-2(74)-8)

4. Могиль, О. (2024). Державне управління у сфері екологічної безпеки: Аналіз міжнародного досвіду. *Публічне урядування*, 3 (40), 6-12. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-3\(40\)-1](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-3(40)-1)

Статті у виданнях, що входять у наукометричну базу Scopus:

5. Bakhmat, N., Romanova, I., Oronovska, L., Rudenko, O., & Mogyl, O. (2024). Ukrainian education for peace and security 2023: technological convergence, artificial intelligence. *Multidisciplinary reviews*, 6, 23spe016. <https://doi.org/10.31893/multirev.2023spe016>

Тези доповідей:

6. Могиль О., Комашенко О. Порівняльний аналіз досвіду публічної служби в країнах ЄС і Україні. II Міжнародна науково-практична конференція "Інноваційні методи управління економікою в умовах цифровізації бізнесу": зб. матеріалів конференції (м. Київ, 10 жовтня 2024 р.). Ред. кол.: І. А.Семенець-Орлова (гол. ред.), І. І.Каліна (заст. гол. ред.), Ю. В. Мазур (упоряд. і відп. ред.) та ін. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2024. С. 353-356.

7. Спілчук Ю., Могиль О. До питання впровадження принципів доброго врядування у систему публічного управління України. Актуальні питання державотворення та захисту прав людини в Україні: зб. наук. пр. Гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ін-ту МАУП, 2025. Вип. 14. С. 174-176.

8. Могиль О. Проблемні питання регіонального розвитку в сучасній Україні. Актуальні питання державотворення та захисту прав людини в Україні: зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ін-ту МАУП, 2025. Вип. 14. С. 246-248.

9. Седов Г., Толмачов О., Могиль О. Розвиток морально-психологічної готовності військовослужбовців до бойових дій. Цифрова трансформація освіти:

теоретико-методологічні засади: збірник матеріалів Міжнародної наук.-пр. конференції. Київ: УДУ ім. М. Драгоманова, 2024, С. 358-360.

10. Могиль О. Проблеми розвитку публічної політики сучасної України в контексті євроінтеграції. Всеукраїнська науково-практична конференція «Конституція України: держава і право в умовах воєнного стану»: збірник матеріалів конференції, м. Київ, 28 червня 2022 р. Ред. кол.: Червякова О.В. (гол. ред.), І.А.Семенець-Орлова (заст. гол. ред), І.І.Каліна (упоряд. і відп. ред.) та ін. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2022. С. 157-163.

11. Могиль О. Державне управління регіональним розвитком в умовах європейської інтеграції. Проблеми модернізації України: [зб. наук. пр.]. МАУП. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції “Розбудова інноваційних економіки, менеджменту та освіти в умовах нової соціальної реальності” (Київ, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 26 травня 2022 р.). Редкол. : М. Ф. Гончаренко (голова) [та ін.]. 2022. С. 210-211.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана кваліфіковано, грамотно, науковим стилем, виклад матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій можна охарактеризувати як доступний.

Характеристика особистості здобувача. Могиль Олена зарекомендувала себе як здібний науковець. Проявила вміння працювати з науковими джерелами, здійснювати аналітичні дослідження. Успішно виконала освітньо-наукову програму за спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування».

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ЩОДО ДИСЕРТАЦІЇ:

1. За науковою новизною, теоретичним та практичним значення результатів дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» Могиль Олени Олександрівни **«Механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах безпекових викликів»** відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

2. Порушити клопотання перед Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом про утворення спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації Могиль Олени Олександрівни **«Механізми публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в Україні в умовах безпекових викликів»**

з метою присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» у складі:

Голова: Овчаренко Руслан Вячеславович – професор кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом, доктор наук з державного управління, доцент;

Рецензент 1: Алейнікова Олена Володимирівна - професор кафедри публічного адміністрування, Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом, доктор наук з державного управління, професор;

Рецензент 2: Капеліста Ірина Михайлівна - доцент кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом, кандидат наук з державного управління, доцент;

Опонент 1: Бобось Олександр Леонідович - професор кафедри публічного управління та адміністрування, Заклад вищої освіти “Університет трансформації майбутнього”, доктор наук з державного управління.

Опонент 2: Щур Наталія Олегівна - доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи, Національна академія керівних кадрів культури та мистецтва, кандидат наук з державного управління.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук:

«за» – 17, «проти» – немає, «утрималося» – немає, не голосував – немає; в тому числі, за профілем поданої на розгляд дисертації: «за» – 12, в тому числі 9 докторів наук, 6 - кандидати наук, 2 - доктора філософії.

Головуючий кафедрального фахового семінару, заступник завідувача кафедри публічного адміністрування, доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування, доцент

Г.О. Кузьменко

Секретар кафедрального фахового семінару, фахівець кафедри публічного адміністрування

А.О. Агаркова